

Наблюдател на социалните права

Европейски
трендове

2021



solidar



TOGETHER FOR
SOCIAL EUROPE

FEPS
FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES



Въведение

	ЕС-28 2018	ЕС-28 2019	ЕС-28 2020
Индекс на Джини ¹	30.8	30.7	
Безработица ²	6.8%	6.3%	7.1 %
Индекс за равенство между половете ³	66.2 (2017)	67.4	67.9
Бедност при работещите ⁴	9.4%	9.2%	
Пренаселеност на жилищата ⁵	15.5%	15.6%	

Избрани индикатори за състоянието на социалните права в Европа

Липсващи данни за 2020 не са били на разположение в момента на публикуване на Наблюдателя на социалните права 2021.

СОЛИДАР е Европейска, а и световна мрежа от над 50 организации на гражданското общество (НПО), споделящи фундаменталните ценности равенство, солидарност и участие. СОЛИДАР насърчава справедливия преход и социалната справедливост – по отношение на равното и честно разпределение на блага, знания, доходи и власт – посредством достъпни и качествени социални услуги, социална закрила, учене през целия живот и справедливи условия на труд.

Стълбът по социалните въпроси на СОЛИДАР, “Постигане на Социална Европа за всички и заедно с всички”, се съсредоточава върху социалните измерения на Европейския съюз. Той анализира и наблюдава европейските пазари на труда и икономическото и фискално управление, като насърчава повишаване на достъпа до устойчиви,

универсални и качествени услуги за всички, включително маргинализирани групи, мигранти, бежанци и търсещи убежище.

За тази цел Стълбът по социалните въпроси на СОЛИДАР разработи Наблюдател на социалните права, ежегодна публикация, изследваща въздействието на социалните и икономически политики на европейско и национално ниво. Публикацията за 2021 разглежда 13 страни от ЕС – България, Хърватия, Чехия, Дания, Естония, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Италия, Люксембург, Испания и Нидерландия – както и Обединеното кралство и две страни-кандидатки за членство в Европейския съюз – Сърбия и Република Северна Македония. Във всяка от 16-те страни, организация член или партньор на СОЛИДАР формира “Национална стратегическа група”, която предоставя фундаментални статистически

1 Евростат (2021). Коефициент на Джини за приравнен разполагаем доход: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_di12

2 Евростат (2021). Безработица по пол и възраст: годишни данни: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

3 Европейски институт за равенство между половете (2020). Индекс за равенство между половете: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/BG>

4 Евростат (2021). Риск от бедност при работещите: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm070/default/table?lang=en>

5 Евростат (2021). Пренаселеност по възраст, пол и бедност – общо население: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho05a/default/table?lang=en

данни и изводи, благодарение на експертната на организации на гражданското общество, академичните среди, синдикалисти и национални експертни.

Всяка глава е посветена на една страна, а структурата на наблюденията на страната отразява структурата на Европейския стълб на социалните права.⁶ Има три глави: равни възможности и достъп до пазара на труда, справедливи условия на труд и социална закрила и приобщаване. Това позволява на СОЛИДАР много по-лесно да оцени изпълнението на Социалния стълб на национално ниво. В заключение, наблюдението оценява гражданското пространство чрез оценка на свободата на изразяване, сдружаване е мирно събиране, както и на граждански и социален диалог. Тази годишна главите завършват с раздел за степенята, в която гражданското общество е било включено в подготовката на националните Планове за възстановяване и устойчивост, финансирани по Европейския механизъм за възстановяване и устойчивост. Този заключителен анализ се прилага само в главите, засягащи членките на Европейския съюз.

Като цяло Наблюдателят на социалните права 2021 установява обща тенденция да се отделя внимание на определени въздействия от Ковид-19. Вирусът не само изостри съществуващите неравенства между страните, но също така усили последиците от лошото управление на публичните средства, понижавайки общото доверие в политиката и институциите, често пораждайки социално негодувание и вълнения. Пандемията предостави основания на гражданското общество и организираниите трудещи се да настояват, нови точки да бъдат добавени към дневния ред на правителствата, като насила принуди публичните власти да имат предвид и да разрешават спешни проблеми, които преди това не са

били приоритетни. Например менталното здраве и дигиталното разделение станаха критически проблеми за гражданските организации и правителствата в цяла Европа, а и извън пределите ѝ трябваше да се занимават с общественото управление на образователните и здравни институции. Пандемията предостави претекст да се разсъждава извън рамката и да се развият алтернативни методи за работа, учене, заменяемост и много други. Понякога се откриваха по-приобщаващи методи, които преди това не бяха считани за възможни. Почти всяка Национална стратегическа група установява въвеждането на дистанционна работа като най-забележителното развитие в света на работата, с потенциал да доведе до по-добър баланс на работа-живот. Тази мярка е имала положителен ефект върху някои от най-уязвимите групи трудещи се, такива като хора с увреждания и самотни родители. Все пак, дистанционните и онлайн дейности са имали повече отрицателни последици, особено сред групите в неравностойно положение, пред които се разкриват повече пречки ползи. Например някои деца не са могли да упражняват фундаменталното си право на образование, а където са били преустановени грижите за малките деца, работенето от вкъщи се превръща в огромно предизвикателство за родителите. Освен това, дигиталната неграмотност засяга повече възрастните хора, които често остават без подкрепа и поради тази причина не са имали достъп до някои основни дигитални услуги. Следователно тези нови развития се нуждаят от обстойно наблюдение и постоянно подобрене, ако трябва да благоприятстват справедливи и равнопоставени общества за всички.

Кризата се отрази особено неблагоприятно и увеличи разликата в доходите между най-богатите и най-бедните в цял свят, предизвиквайки огромни вълни от загуба

6 Европейска комисия (2017) The Европейски стълб на социалните права: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_en

на работни места в Европа и извън пределите ѝ. Равнището на безработица достигна тревожни нива, с два милиона повече безработни трудещи се в Европа в началото на 2021 в сравнение с една година по-рано. Равнището на безработица се повиши (на 8.0%),⁷ както и делът на хората, които живеят в бедност и не могат да си осигурят подходящо жилище, качествена храна, образование или минимално здравеопазване. Гражданското общество и неговите организации настояваха за схеми за защита на работните места и заплатите, но те не бяха прилагани всеобщо, а често за сметка на трудещите се в най-неизгодното положение. Младите, мигрантите и самонаетите бяха често най-онеправдани. Общо взето социалното сближаване и приобщаване не са били сред приоритетите.

Във време, когато обществата в Европа и в целия свят се опитват да се възстановят от кризата, СОЛИДАР вярва, че **моментът е благоприятен за извеждане като приоритет на социалната справедливост чрез справедлив преход както и за налагане на прогресивни идеи при формиране на политиките на европейско и национално ниво.** Европейският стълб за социални права и наскоро приетият му План за действие са основните инструменти за тази цел. В този период СОЛИДАР и прогресивното движение може да бъде катализатор за фундаментална промяна към по-справедлива и зелена Европа. Нашата цел е възстановяването да е по-успешно: време е да променим подхода си и да развием Европейския съюз на високите социални стандарти и справедливи условия за живот и работа, които хората заслужават.

Равни възможности и справедливи условия на труд



ЗАЕТОСТ, НЕСИГУРНОСТ И УСЛОВИЯ НА ТРУД

Наблюдателят на социалните права, публикуван през 2019 и 2020 установи бавни, но положителни развития в социалните условия, например повишаване на минималните работни заплати в Испания, Чехия и Унгария.⁸ Все пак, някои страни още не са се възстановили напълно от острата финансова криза, започнала през 2008. Следователно, пандемията през 2020 и 2021 потопи Европа в най-лошата рецесия от Втората световна война насам, което вероятно ще доведе до интензивни и продължителни

⁷ Евростат (2021) Евроиндикатори – Безработица: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563203/3-30072021-CP-EN.pdf/35dbf525-da32-809f-0f9d-cd36a271a760?t=1627633423854>

⁸ Hollewijn, J. (2020) Европейски трендове. Наблюдател на социалните права 2020: https://www.solidar.org/system/downloads/attachments/000/001/186/original/European_Trends_FINAL.pdf?1607694969

последници, някои от които все още трудно измерими. Важно е да се отбележи, че по време на най-тежките фази от пандемията, много страни разчитаха на дейности, предложени от граждански организации, които предоставяха услуги и оказваха основна подкрепа в почти всяка от анализирани страни. Съвместните дейности в различни страни включват предоставянето на храна и подслон за бедни и бездомно хора, превод на правила относно Ковид-19 на различни езици, осигуряване на финансиране за дигитални пособия като лични компютри и много други. Все пак, **нивата на безработица се повишиха, засягайки 7.1% от гражданите на ЕС през 2020⁹** – повишение с повече от един процентен пункт спрямо 2019. Страни извън ЕС също бяха засегнати. Въпреки ръста на заетостта в Република Северна Македония през последните години, спадът е с 6 процентни пункта през 2020 и 2021.¹⁰ Същото важи за Сърбия, където равнищата на безработица достигнаха историческо дъно през второто тримесечие на 2020, преди още веднъж да се повишат.¹¹ Страните членки предприеха различни действия, за да минимизират отрицателните ефекти от пандемията. Болшинството от мерки имаше за цел да предотврати фалита на бизнеса. Следващите най-разпространени общи мерки защитаваха доходите и нивата на заетост. Сред анализирани страни Испания, Гърция и Унгария регистрираха най-високите покачвания на безработицата от началото на пандемията; докато Нидерландия, Германия и Италия отбелязаха най-малките покачвания.¹² За Италия това може да се обясни с въвеждането през февруари 2020 първата в Европа временна забрана за съкращения, което спаси хиляди работни места. Обаче числото на отработените часове драстично беше намалено във всички страни, което

предизвика намаляване на месечния доход на много хора. Измежду страните, обхванати в това изследване Италия регистрира най-стръмния спад в отработените часове (-9.7%), последвана от Гърция (-7.9%). Уязвимите категории като младежи, самонаети и работещи в несигурни условия, станаха свидетели на най-голямото намаляване на отработените им часове.



Несигурността и нестабилните условия на труд все още застрашават прекалено много хора в Европа и ситуацията не се променя през последната година, макар че **числото на гъвквите, работещите през платформи и самонаети трудещи се нарасна**. Влошени условия на труд са константна действителност за най-младите хора, за които беше най-вероятно да загубят работата си. В действителност в цяла Европа младите жени на възраст 18 до 34 бяха най-уязвимата група трудещи се. Най-ниският дял на загубена работа беше сред мъжете на възраст 35 до 50.¹³ Много от Националните стратегически групи, които допринесоха за тази публикация, отбелязват по-нататък, че младите хора, встъпващи на пазара на труда са били в неравностойно положение, тъй като възможностите за обучение драстично са били ограничени поради дистанционните условия на труд.

9 Евростат (2021). Безработица по пол и възраст – годишни данни: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

10 Правителство на Република Северна Македония, (2021), Активно население: https://www.stat.gov.mk/PrikaziSooopstnie_en.aspx?rbtxt=98

11 ОПБС (2021) Labour Force Survey: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/PdfE/G20211239.pdf>

12 Eurofund (2021) Живот, работа и КОВИД-19: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20059en.pdf

13 Пак там.

Тревожно и да се отбележи, че резултатите от това изследване предполагат, че придобивките, постигнати в социалните стандарти през последното десетилетие, биха могли да се загубят. Нивата на безработица в неравностойните групи и групите в уязвимо положение (млади хора, хора с увреждания, жени, ЛГБТИ+, мигранти) изглежда са най-засегнати. Една от причините е, че мерките за физическо дистанциране имаха съществено отражение върху сектори с висок дял заетост на жени женската заетост реагира по-чувствително отколкото по време на рецесията през 2008. В допълнение затварянето на училища и други заведения, предоставящи грижи за децата осезаемо повишиха необходимостта от такива, с вероятно диспропорционално негативно въздействие върху работещите родители, особено при жените.

Пандемията доведе до повишаване на статуса на някои професии, предимно в сектори, които се доказаха като незаменими за функционирането на обществата по време на пандемия. Работещите в тези сектори обхващат заетите в образованието и научните изследвания (учители, асистенти, професори, изследователи, културни дейци и работещите в образователни институции) и в здравеопазването (медицински сестри, социални работници, лекари и не-медицински персонал). Най-забележителният пример е от Сърбия, където наемат на работа всички доброволци в здравеопазването, които са се отзовали по време на извънредното положение. В Германия успешно се споразумяват чрез нов колективен договор за повишаване на заплатите за здравните и социални работници: синдикатите постигат 1.4% повишение за всички работници

от 1 април 2021, с допълнително покачване 1.8% от 2022.¹⁴ Френските синдикати също постигнаха повишаване на заплащането на здравните работници от юни 2020, след демонстрации и стачки.¹⁵

ОБРАЗОВАНИЕ

На сектор образование по време на най-критичните фази на пандемията се отделяше извънредно внимание както никога до сега. С цел намаляване на разпространението на коронавируса повечето страни решиха да затворят временно училища и образователни и обучителни институции, преминавайки на онлайн обучение през март 2020.

Въпреки че онлайн обучението и дигиталните платформи се доказаха като незаменими в осигуряване продължаването на образованието, те доведоха до по-нататъшни неравенства и дискриминация сред учители, ученици и обучаеми. Във всички анализирани страни, **по-уязвимите ученици** – като тези, несамостоятелно ползващи електронни устройства или интернет достъп, тези с дефицит на адекватна за обучение среда или тези, чиито родители не са могли да помагат поради езикови или компютърни бариери – **често са пренебрегвани**. Повече от 40% от европейците са с недостатъчна компютърна



14 EPSU (2021) Germany: Latest agreement to boost pay in health and care: <https://www.epsu.org/article/germany-latest-agreement-boost-pay-health-and-care>

15 BBC (2020) Coronavirus: France's health workers given pay rises worth €8bn: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53398208>

грамотност.¹⁶ Деца и ученици с увреждания или специални образователни потребности са загубили подпомагащите ги учители по време на затварянето на училищата. Още повече, че учениците в неравностойно положение, е по-вероятно да са страдали от нагнетена домашна среда, което има огромно отрицателно въздействие върху менталното здраве и развитие. Средно 5.7% от младите европейци на възраст от 18 до 24 години не са включени в образованието, заетостта или обучението (NEET), с най-висок дял в Испания и с 9.7% и България с 8.7%.¹⁷

Националните стратегически групи изтъкват как националните образователни системи не са били подготвени да се справят с такава внезапна промяна. Поради тази причина много училищни системи в Европа и извън пределите ѝ все повече прибегнаха към онлайн обучителни платформи, предоставени от частни компании. В Гърция правителството препоръчва училищата да преминат на Webex, онлайн платформа, предоставена от частна американска компания. Решенията от частния сектор са склонни да пренебрегнат равнопоставеността в образованието и академичната свобода, както и будят безпокойство относно политиките на компаниите за защита на данните и целите им да максимизират печалбите.¹⁸ Поради тази причина Националните стратегически групи на СОЛИДАР настояват за повече ресурси с отворен код, както и за компютърно обучение както за учителите, така и за обучаемите, които трябва да бъдат наясно с правата си и рисковете, възникващи от дигиталните онлайн обучителни средства. По време на пандемията бяха установени някои добри практики в Сърбия, където благотворителна фондация е осигурила безплатни

учебници за начално образование в PDF формат.

РАВНОПОСТАВЕНОСТ НА ПОЛОВЕТЕ

Несигурният напредък в равнопоставеността на половете, постигнат през последните години, може да се загуби в следствие въздействието на пандемията към насилие въз основа на пола, ролята на определен пол в домакинската работа и грижите, както и условията за работа и заетост на жените. Действително нивата на заетост на жените падат по-бързо от тези на мъжете, а затварянето на училища и прекратяването на дейностите за грижа за малките деца подсилиха стереотипите по отношение на половете и оказаха неблагоприятно въздействие върху работещите майки. Средностатистически на продължаващото нарастване на заетостта сред жените през последните години винаги е била противопоставяна крайна сегрегация на пазара на труда както и по-ниско възнаграждение и занижена социална закрила в някои сектори отколкото в други. Във всички анализирани страни жените преобладават сред работещите временно и почасово, както и сред работещите в неблагоприятни условия. По време на пандемията да си мигрант, самотна майка или млада жена, значително повишава риска от това да изпаднеш в бедност. **Във всички страни е очевидно, че отговорностите за грижите и домакинската работа са неравностойно разпределени. Това често ограничава участието на жените в пазара на труда, политиката и социалния живот** – особено, когато училищата са затворени. В Унгария 95% министрите на страната и 100% членовете на управителните съвети на организации, финансиращи научни

16 Франк, А. (2020) Наблюдател на гражданското общество и ученето през целия живот 2020: <https://www.solidar.org/en/publications/citizenship-and-lifelong-learning-monitor-2020>

17 Евростат (2021) Разпространение на преждевременно напускащите образованието и обучението 2020: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/7/7e/Distribution_of_early_leavers_from_education_and_training_aged_18-24_by_labour_status%2C_2020_%28%25_of_population_aged_18-24%29.png

18 За по-обстоятелствен анализ на въздействието на пандемията върху приватизирането на образованието, виж: СОЛИДАР Foundation (2021) Превръщането на образованието в стока и доминирането на заинтересовани от извличането на печалба от образованието: https://www.solidar.org/system/downloads/attachments/000/001/374/original/SOLIDAR_Foundation_Policy_Paper_on_the_Commodification_of_Education_October_2021.pdf?1633423601

изследвания са мъже.¹⁹ Във Франция 80% от ангажираните с дейности за ежедневната домакинска работа са жени.



Европейската комисия се ангажира за едно много по-равнопоставено и справедливо европейско общество, особено с Председателството на Урсула фон дер Лайен, но още много трябва да бъде направено по отношение на равенството между половете. Планът за действие Европейския е поставил цел за достигане на равнище на заетост от 78% до 2030, при което същевременно да се намали наполовина диспропорцията при заетостта на половете спрямо 2019.²⁰ При все това, Европейският индекс за равенство между половете посочва, че със сегашния темп ще отнеме повече от 60 години, за да се постигне пълна равнопоставеност на половете,²¹ и така разкрива спешната нужда да се настоява

за по-амбициозни политики за равнопоставеност навсякъде в Европа. При това не е окуражаващо да се отбележи, че въпреки че, набелязаната в Стратегията Европа 2020 цел за заетостта почти беше достигната – само с 3 процентни пункта по-ниско²² – дисбалансът в неравнопоставеността на половете продължава да е висок във всички европейски страни.

През ноември 2020 Европейският съюз приема своята първа Стратегия на ЕС за ЛГБТИ равенство за 2020-2025.²³ Настоява се за приемането на директива за не-дискриминация и се предприемат положителни стъпки към постигане на равенство, гарантиращо сигурност за ЛГБТИ хората, както и изграждането на приобщаващи общества сред страните членки на Европейския съюз. Нидерландия скоро направи малка крачка напред премахвайки всички отбелязвания относно пола ('X', 'Ж', 'М') от документите за самоличност и други документи, считано от 2024. Това ще допринесе за насърчаване на равенството и зачитането на всички идентификации и характеристики по полов признак, както и за признаването на ЛГБТИ общността.

19 EIGE (2021) Индекс за равнопоставеност на половете 2020 – Унгария: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/HU>

20 План за действие на Европейския стълб за социални права (2021): <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

21 EIGE (2021) Индекс за равнопоставеност на половете 2020: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/>

22 Стратегията Европа 2020 набелязва цел за заетост през 2020 на 75% от населението, докато европейското равнище на заетост е 72% в края на 2020. Стратегията е достъпна онлайн (стр.3): <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

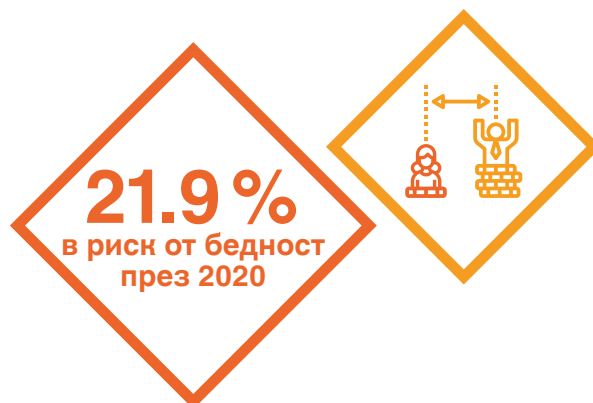
23 Европейска комисия (2020) Съюз на равенството: Стратегия за ЛГБТИ равенство 2020-2025: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_strategy_2020-2025_en.pdf

социална закрила и приобщаване

Пандемията от Ковид-19 ни напомни за много аспекти от ежедневиия живот, които често не се забелязват. Извади на повърхността дълбоко вкоренени неравенства и ни напомни, колко важно е да ценим и подкрепяме пространствата и службите, които често приемаме като даденост. В този обсег се включват образователните и обучителните институции, системите от здравеопазването които осигуряват както физическо така и психическо здраве, добре функциониращите системи за социални грижи и социално осигуряване, понижаващи бедността и социалното изключване, както и службите, борещи се с насилието по полов признак. Като цяло последствията от пандемията са драматични за повечето хора, засягащи повечето аспекти от ежедневиия социално икономически бит в Европа и отвъд границите ѝ. Много Национални стратегически групи настояват за здравеопазване за всички – включително мигранти и хора без документи – и въвеждането на достъпна подкрепа за ментално здраве.

НАРАСНАЛА БЕДНОСТ, НАРАСНАЛА РАЗЛИКА В БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО

Разликата в благосъстоянието между богати и бедни се разшири драматично през 2020 и 2021, като имаше тревожно нарастване както в броя на хората, живеещи в бедност, така и в броя на милиардерите. Докато 21.9% от населението на ЕС е живееело в риск от бедност през 2020



– с над 33% в България, повече от 25% в Гърция и Испания и над 30% в Естония и Германия²⁴ – съвкупното благосъстояние на европейските милиардери е нараснало до близо €3 трилиона евро.²⁵ Това означава, че най-богатите хора са били защитени от икономическите последствия от пандемията и нейното бреме се понася от хората със средни и ниски доходи. Германия е с най-високия дял на обогатили се милиардери в Европа, докато във Франция се наблюдава повишаване на продажбите на луксозни и модни стоки през годината. В същото време други хора в Европа молят за субсидии за ипотеките и кредити както и за незабавен отговор на недостига от достъпни жилища и на свръхнаселените жилищни площи, което беше отличено като основен проблем в анализираниите страни. Пренаселването на жилищата, което възпрепятства хората да живеят в ментално и психически сигурно пространство, е засигнало 39.5% от населението в България, 36.2% в Хърватия и 29.1% в Гърция.²⁶ Дори

24 Евростат (2020) Хора в риск от бедност 2020: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:People_at_risk_of_poverty_2020_WEB1_FINAL.png

25 Форбс (2021) 2021 Списък на милиардерите в света: <https://www.forbes.com/billionaires/>

26 Евростат (2021). Равнища на пренаселеност по възраст, пол и състояние на бедност – общо население: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_l_vho05a/default/table?lang=en

работещите европейци не са могли да задоволяват основни стандарти на живот: над 9% от заетите в Европа са били в риск от бедност, employed people in Europe were at risk of poverty, с най-високи нива от 11.8% в Испания и Люксембург, последвани от 10.6% в Германия и 10.5% в Естония.²⁷

МИГРАНТИ, БЕГЪЛЦИ И ТЪРСЕЩИ УБЕЖИЩЕ

Сред анализираниите страни ситуацията на мигрантите, бежанците и търсещите убежище (МБТу) се влоши през 2020 и 2021. Изначално в уязвима позиция поради дълги бюрократични процедури, езикови бариери и дискриминация на работа и в обществото, МБТу са една от групите изложени на най-тежки последствия от икономическия спад. Пандемията негативно повлия международните пътувания, намалявайки миграцията към различни европейски страни. Същевременно дълбоката рецесия, причинена от пандемията оказа допълнителен натиск върху съществуващите конфликти по света и допълнително ги утежни. Миграцията следователно продължи възможно вътре в страните или към съседните страни.²⁸ В допълнение някои страни се опитаха да възпрепятстват миграцията колкото е възможно повече. Гърция например прие в началото на 2020 спорната мярка да затвори външната си граница и да преустанови процедурите за кандидатите за убежище. Ситуацията за МБТу, пребиваващи в европейски страни, обаче също не бе по-лека: те понесоха неравнопоставеност при лечението и често не им беше осигуряван достъп до услуги от първа необходимост. Това особено си пролича в хода на ваксинирането в Европа, което често не обхващаше

мигранти без документи или хора, чакащи документите им да бъдат заверени. Такъв беше случаят във Франция, Дания и Нидерландия. Тази ситуация, съчетана със социалното дистанциране и преустановяване дейността на много НПО, работещи при приемането на МБТу възпрепятстваха приобщаването на мигрантите и влошиха социалното сближаване в Европа.

На европейско ниво Европейската комисия представи своя План за действие за интеграция и приобщаване, стратегически план за периода 2021 до 2027. Той е разработен на основата на предишния план за действие (от 2016) и има за задача да обхване продължаващите предизвикателства, особено тези, възникващи на пазара на труда, в образованието и достъпа до обществени услуги. Все пак, всеобхватната концепция на плана е интеграцията, разбирана като споделено усилие както от местните общности аs така и от новопристигналите, които би трябвало да възприемат така наречения европейски начин на живот.²⁹

ДОСТЪП ДО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

През цялото време на 2020 и 2021, европейските здравни системи бяха в центъра на политически и организационни дебати както никога до сега. Те станаха обща тема в Европа и отвъд, тъй като солидните, приобщаващи, добре-функциониращи публични здравни системи бяха от съществено значение за усилията да се удържи разпространението на коронавируса. Пандемията осветли много слаби места, особено в страни с недостиг на болнични легла и

27 Евростат (2021). Равнище на работещи в риск от бедност: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm070/default/table?lang=en>

28 [1] Международен център за развитие на политика за миграцията ICMPD (2020) ICMPD Migration Outlook 2021: https://www.icmpd.org/file/download/50542/file/ICMPD_Migration_Outlook_2021_final.pdf

29 Европейска комисия (2020) Съобщение за пресата – Приобщаване за всички: Комисията представя план за действие за интеграция и приобщаване 2021-2027: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2178

както медицински така и не-медицински персонал. Такъв беше случаят за Италия, Испания и Обединеното кралство, където равнището на смъртни случаи заради Ковид-19 беше най-високо. Почти във всички анализирани страни географската неравнопоставеност продължава да съществува: като цяло достъпът до качествени и специфични грижи е по-труден в селските и изостанали райони.

В заключение, Националните стратегически групи на СОЛИДАР открояват влошаването на менталното здраве поради

безпрецедентната ситуация, която е стресираща и несигурна и има за последици загуба, скръб, бедност, страх и липса на социален контакт. По тази причина НПО настояват за спешно развитие на публични и достъпни системи за психологическа подкрепа. В повечето страни менталните здравни услуги са лукс, който само малцинството от населението може да си позволи. Още повече, че както се подчертава от проучване в Италия, депресивните симптоми експоненциално нарастват сред младите хора, които често са сред най-застрашените от риска за бедност.

гражданско пространство

Съгласно анализа, проведен в тази публикация, **гражданското пространство се е свило поради безпрецедентните рестрикции за гражданското пространство и основни свободи, приети през 2020 и 2021**. Главното притеснение, споделено от Националните стратегически групи на СОЛИДАР е, че рестрикциите, наложени да ограничат разпространението на коронавируса биха могли да имат дългосрочен отрицателен ефект върху основните права. Макар да се признава, че ограниченията

често са били необходими, за да се обуздае пандемията, все пак е тревожещо, че някои от тях не бяха изготвени и изпълнени прозрачно. Някои не въплъщават принципите на необходимост и пропорционалност. Като цяло, протести и публични демонстрации често свидетелстваха за използването на сила и незаконно задържане от полицейските сили. Такъв е бил случаят в Гърция, Германия, Франция, Сърбия, Обединеното кралство, Унгария и Нидерландия.³⁰ През годината най-големите демонстрации в Европа събраха хора около темите за климатичната криза, мерките за Ковид-19 и движението “Black Lives Matter” (BLM – Животът на чернокожите има значение). Движението BLM последва от убийството на Джордж Флойд от полицейски служител в Минеаполис през май 2020 и имаше голям резонанс в САЩ и отвъд.

В допълнение може да се заключи от докладваните в тази публикация наблюдения в страните, че някои мерки, които са



30 Тази информация, установена в специфичните доклади на страните от наблюдението в тази публикация, се поддържа както от докладите на Националните стратегически групи, така и от анализа на Amnesty International (2020) “Полиция на пандемията – Нарушения на човешките права при налагане на мерките срещу Ковид-19 в Европа” (accessible online at <https://www.amnesty.eu/wp-content/uploads/2020/06/Report-Policing-the-pandemic-FINAL-.pdf>)

ограничили гражданското пространство в Европа, са имали асиметричен ефект върху различни групи на обществото, често усилвайки дълбоко вкоренени форми на дискриминация. Налагането на локдаун мерки за затваряне като ограничаване на свободата на движение, диспропорционално засегнаха най-уязвимите групи и доведоха до маргинализация, стигматизация и дори насилие. В Италия, Испания и Обединеното кралство бездомни хора са глобявани за неспазване на правилата за

себе-изолация.³¹ Полицията често контролира диспропорционално целенасочено определени етнически групи. В Обединеното кралство например, 7.2 на всеки 1,000 чернокожи хора са били спирани през март 2020, а 9.3 са били спирани през април 2020, първият месец на пандемичните ограничения.³² Сходни данни са отчетени във Франция, където Департаментът на Сент-Денис – квартал на работническата класа с висок дял чужденци – броят на глобите е бил двоен на същите на национално ниво.³³

европейският механизъм за възстановяване и устойчивост

През май 2020 Европейската комисия оповестява план за заем от €750 милиарда евро за да подкрепи социално-икономическото възстановяване в ЕС, така наречения NextGenerationEU. Основният елемент на плана е Механизмът за възстановяване и устойчивост, който ще финансира реформи в голямата част на Европа до края на 2026. От всяка страна членка на ЕС се изисква да представи проект на Национален план за Възстановяване и Устойчивост (НПВУ) за приемане на европейско ниво. Всеки НПВУ трябва да съдържа описание как страната възнамерява да изхарчи европейските безвъзмездни помощи и заемите, за да се възстанови от кризата и да постигне по-високи социално-икономически стандарти. Плановете трябва да следват принципа на равенство на половете и

шест от шест установени области на политики, включително зеленият и цифровия преход, социално и териториално сближаване, социално-икономическа устойчивост и образование.

Наблюдателят на социалните права 2021 на СОЛИДАР изследва степента, до която НПО са били включени в процедурата по проектиране на тези национални Планове за възстановяване и устойчивост. В почти всяка страна Националната стратегическа група установява, че въздействието на кризата от Ковид-19 крайно негативно е повлияло социалния и граждански диалог. Извънредно положение е било обявено в много от анализирани страни, довело до по-малко прозрачни и по-малко приобщаващи процеси при правенето на политики,

31 Amnesty International (2020) "Полицейщина на пандемията – Нарушения на човешките права при налагане на мерките срещу Ковид-19 в Европа": <https://www.amnesty.eu/wp-content/uploads/2020/06/Report-Policing-the-pandemic-FINAL-.pdf>

32 Metropolitan Police Обединеното кралство (2021) Неагрегирани данни септември 2019 – септември 2021: https://www.met.police.uk/sd/stats-and-data/met/stop-and-search-dashboard/?_cf_chl_captcha_tk__=pmd_ThVjFBuHOHGqmqxX0bn-ryoYYG9Fs9PjQ4jPLs.vPw-1634643028-0-gqNtZGzNA1CjcnBszQh9

33 Le Parisien (2020) Coronavirus en Seine-Saint-Denis : un nombre record d'amendes: <https://www.leparisien.fr/seine-saint-denis-93/coronavirus-en-seine-saint-denis-un-nombre-record-d-amendes-police-et-justice-durcissent-le-ton-19-03-2020-8284008.php>

поради изключително необичайната ситуация и необходимостта от бързото приемане на нови мерки. Това не се е възприело положително от организираното общество и синдикатите, особено с оглед на подготовката на НПВУ. Действително, член 18(4) (q) от Регламента за Механизма за възстановяване и Устойчивост изисква правилствата да проведат обществени обсъждания със социалните партньори, НПО и други подходящи заинтересовани страни, както и да отрази техния принос в плановете. **Това не се е случило – най-малкото не по съдържателен и структуриран начин – в нито една от анализираниите страни.** Като цяло резултатите от тазгодишния Наблюдател на социалните права относно ролята на НПО в разработването на НПВУ, са в съответствие с изводите от скорошно проучване, проведено от Европейския

икономически и социален комитет (EESC). Същото казва, че процесите по консултациите “са далеч от задоволителните по отношение на оправданите искания на гражданското общество и дори в съответствие с условията, заложиени в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост”. СОЛИДАР съжалява, че трябва да направи такава констатация, особено с оглед на решаващата роля, която гражданското общество е играло по време на извънредното положение и неизползвания му потенциал да насърчава иновативни и социално справедливи мерки, допринасящи за възстановяването от кризата. Призоваваме националните власти да засилят гражданския и социален диалог по време на фазата на изпълнение на НПВУ и настояваме органите на ЕС внимателно да наблюдават този процес.



ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:

Mikael Leyi

АВТОР:

Beatrice di Padua

КООРДИНАТОРИ НА ПУБЛИКАЦИЯТА:

Carlos Roldán Mejías, Giorgia Gusciglio, Martina Corti

РЕДАКТОР:

Sebastian Moffett

ПРЕВОД ОТ АНГЛИЙСКИ:

Mariela Stoyanova

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН:

Maximilian Fischer

СЪС СЪДЕЙСТВИЕТО НА:

Institute for Social Integration (Bulgaria), Centre for Peace Studies (Croatia), Forum for International Cooperation (Denmark), MKC Praha (Czechia), Johannes Mihkelson Centre (Estonia), ONG OGBL Solidarité Syndicale (Luxembourg), CEMÉA (France), Ligue de l'Enseignement (France), Association for the Social Support of Youth (Greece), PGA-Hungary (Hungary), Associazione Ricreativa e Culturale Italiana (Italy), Community Development Institute (North Macedonia), Initiative for Development and Cooperation (Serbia), Eudamonia (the Netherlands), VolontEurope (the UK and Germany), Movimiento por la Paz (Spain)



Тази публикация е създадена с финансовата подкрепа на Европейския съюз. Информацията, която се съдържа в публикацията, не отразява непременно позицията или мнението на Европейската комисия.

solidar



FEPS
FOUNDATION FOR EUROPEAN
PROGRESSIVE STUDIES



© FEPS 2021
© SOLIDAR 2021